

HOTĂRÂREA CURȚII
din 11 decembrie 1973¹

Gebr. Lorenz GmbH
împotriva
Republicii Federale Germania și a landului Renania–Palatinat

(cerere pentru pronunțarea unei hotărâri preliminare,
formulată de Verwaltungsgericht din Frankfurt)

Cauza 120/73

În cauza 120/73,

având ca obiect o cerere adresată Curții, în temeiul articolului 177 din Tratatul CEE, de Verwaltungsgericht din Frankfurt, pentru pronunțarea, în litigiul pendinte în fața acestei instanțe între

Gebr. Lorenz, GmbH, 675 Kaiserslautern, Denisstraße,

și

Republica Federală Germania, reprezentată de Oficiul federal pentru industrie și servicii, 6 Frankfurt pe Main, Bockenheimer Landstraße 38,

și

Landul Renania–Palatinat, reprezentat de ministrul economiei și transporturilor, 65 Mainz,

intervenient,

a unei hotărâri preliminare privind interpretarea articolului 93 alineatul (3) din tratat,

CURTEA,

compusă din R. Lecourt, președinte, A. M. Donner, M. Sørensen, președinți de cameră, R. Monaco, J. Mertens de Wilmars (raportor), P. Pescatore, H. Kutscher, C. Ó Dálaigh, și A. J. Mackenzie Stuart, judecători,

avocat general: G. Reischl,

grefier: A. Van Houtte,

pronunță prezenta

HOTĂRÂRE

1 Întrucât prin ordonanța din 19 martie 1973, primită la grefa Curții la 12 aprilie 1973, Verwaltungsgericht din Frankfurt pe Main a adresat, în temeiul articolului 177 din tratat,

¹ Limba de procedură: germana.

câteva întrebări privind interpretarea articolului 93 alineatul (3) din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene;

întrucât aceste întrebări privesc modalitățile de control preventiv asupra ajutoarelor de stat și, în special, efectele întârzierii Comisiei la luarea unei poziții față de proiectele care îi sunt notificate ori la inițierea procedurii pentru constatarea incompatibilității acestora cu piața comună sau efectele omisiunii unei astfel de intervenții;

2 întrucât articolul 93 instituie procedura care permite Comisiei să depisteze ajutoarele de stat incompatibile, în temeiul articolului 92 din tratat, cu piața comună, precum și să prevadă eliminarea lor sau să prevină punerea în aplicare a acestora;

întrucât alineatul (1), referitor la ajutoarele existente, acordă Comisiei competența, în urma unei proceduri de examinare contradictorii descrise la alineatul (2), de a obliga statul membru în cauză să le elimine sau să le modifice în termenul pe care l-a stabilit;

întrucât la alineatul (3), articolul respectiv instituie un control preventiv asupra proiectelor de ajutoare noi sau de modificare a ajutoarelor existente și prevede următoarele: „Comisia este informată în timp util pentru a-și prezenta observațiile despre proiectele destinate să instituie sau să modifice ajutoarele. Dacă apreciază că un proiect nu este compatibil cu piața comună conform articolului 92, Comisia inițiază fără întârziere procedura prevăzută la alineatul precedent. Statul membru interesat nu poate aplica măsurile preconizate înainte de pronunțarea unei decizii finale”;

3 întrucât prin afirmația conform căreia Comisia trebuie să fie informată despre proiectele de ajutoare noi sau de modificare a ajutoarelor existente „în timp util pentru a-și prezenta observațiile”, autorii tratatelor au înțeles să acorde acestei instituții un termen de gândire și de cercetare suficient pentru a-și forma o primă opinie privind conformitatea, parțială sau totală, cu tratatul, a proiectelor care i-au fost notificate;

întrucât numai după ce a fost în măsură să își formeze această opinie, în cazul în care consideră că proiectul este incompatibil cu piața comună, Comisia are obligația de a iniția, fără întârziere, procedura contradictorie, prevăzută la articolul 93 alineatul (2), solicitând statului membru să prezinte propriile observații;

4 întrucât, conform ultimei teze din articolul 93, statul membru respectiv nu poate pune în aplicare măsurile preconizate înainte de pronunțarea unei decizii finale;

întrucât obiectivul urmărit de articolul 93 alineatul (3), acela de a preveni punerea în aplicare a ajutoarelor contrare tratatului, implică faptul ca această interdicție să își producă deja efectele pe întreg parcursul etapei preliminare;

întrucât, deși această etapă trebuie să asigure Comisiei un termen suficient, aceasta din urmă trebuie, cu toate acestea, să fie promptă și să țină seama de interesul statelor membre de a fi informate rapid în domeniile în care necesitatea de a interveni poate căpăta un caracter de urgență din cauza efectului pe care aceste state membre îl așteaptă de la măsurile de încurajare preconizate;

întrucât în lipsa stabilirii acestui termen printr-un regulament, statele membre nu pot încheia în mod unilateral această etapă preliminară necesară Comisiei pentru a-și îndeplini misiunea;

întrucât cu toate acestea, Comisia nu poate fi considerată că acționează cu promptitudinea dorită în cazul în care nu ia poziție într-un termen rezonabil;

întrucât în această privință, este indicată inspirarea din articolele 173 și 175 din tratat care, aplicându-se unor situații asemănătoare, prevăd un termen de două luni;

întrucât deși, după expirarea acestui termen, statul membru în cauză poate pune proiectul în executare, cerințele de securitate juridică implică, cu toate acestea, să se dea Comisiei un preaviz în această privință;

5 întrucât pe de altă parte, deși este în interesul unei bune administrări ca, atunci când consideră în termenul stabilit pentru examinarea preliminară la care a procedat că ajutorul este conform cu tratatul, Comisia să informeze statul în cauză, cu toate acestea, ea nu are și obligația de a lua, în această privință, o decizie în sensul articolului 189 din tratat, întrucât articolul 93 nu impune un astfel de act la încheierea procedurii contradictorii;

întrucât din faptul că Comisia nu a considerat necesar să inițieze, într-un termen rezonabil, citat anterior, procedura de cercetare contradictorie, nu se poate concluziona că măsura de ajutor este compatibilă cu tratatul;

întrucât de fapt, articolul 93 alineatul (1) obligă Comisia să procedeze împreună cu statele membre la o examinare permanentă a regimurilor de ajutoare existente;

întrucât un ajutor pus în aplicare, în absența unei opinii a Comisiei, după expirarea termenului necesar pentru prima examinare, va face, ca și un ajutor existent, obiectul dispozițiilor de la articolul 93 alineatele (1) și (2);

6 întrucât prin urmare, la întrebările adresate este necesar să se răspundă, în primul rând, că articolul 93 alineatul (3) din tratat trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care Comisia, în cursul etapei preliminare, ajunge la concluzia că nu este necesar să se inițieze procedura contradictorie, aceasta nu are obligația de a adopta o decizie în sensul articolului 189;

întrucât această dispoziție implică, de asemenea, că în cazul în care Comisia, după ce a fost informată de un stat membru în privința unui proiect destinat să instituie sau să modifice un ajutor, omite să inițieze procedura contradictorie, statul respectiv poate, la expirarea termenului suficient pentru a proceda la prima examinare a proiectului, să pună în aplicare ajutorul preconizat cu condiția să transmită Comisiei un preaviz în această privință, acest ajutor încadrându-se ulterior în regimul de ajutoare existente;

întrucât având în vedere răspunsurile date la întrebările de la literele (a), (b) și (c), întrebarea de la litera (d) a rămas fără obiect;

7 întrucât prin ultima întrebare se dorește să se stabilească dacă noțiunea de „stat membru” de la articolul 93 alineatul (3) din tratat trebuie înțeleasă în sensul că justițiabilii au un drept direct la respectarea acestei dispoziții sau dacă, cel puțin, aceasta nu obligă instanța națională să țină seama din oficiu de nulitatea unei legi care instituie un ajutor în pofida interdicției de punere în aplicare, prevăzută la articolul 93 alineatul (3);

8 întrucât astfel cum s-a constatat deja în hotărârea din 15 iulie 1964 (Cauza 6/64 Recueil, 1964, p. 1141), interdicția de punere în aplicare prevăzută la articolul 93 alineatul (3) ultima teză are un efect direct și creează, în favoarea justițiabililor, drepturi pe care instanțele naționale sunt obligate să le protejeze;

întrucât caracterul imediat aplicabil al acestei interdicții se extinde asupra întregii perioade pentru care se aplică aceasta;

întrucât astfel, efectul direct al interdicției se răsfrânge asupra tuturor ajutoarelor care au fost puse în aplicare fără să fie notificate, iar în cazul efectuării notificării, acesta se produce în perioada preliminară și, în cazul în care Comisia a început procedura contradictorie, până la decizia finală;

9 întrucât în ceea ce privește a doua parte a acestei întrebări, și anume dacă efectul direct al interdicției în cauză obligă instanțele naționale să o aplice fără să i se poată opune dispozițiile de drept intern, oricare ar fi acestea, este de competența ordinii juridice interne a fiecărui stat membru să stabilească procedura juridică pentru a ajunge la acest rezultat;

Cu privire la cheltuielile de judecată

10 întrucât cheltuielile efectuate de Guvernul Republicii Federale Germania și de Guvernul Regatului Unit, precum și de Comisia Comunităților Europene, care au prezentat observații Curții, nu pot face obiectul unei rambursări. Întrucât procedura are, în raport cu părțile în acțiunea principală, un caracter incidental față de procedura din fața instanței naționale, este de competența acestei instanțe să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată;

pentru aceste motive,

având în vedere actele de procedură;

după ascultarea raportului judecătorului-raportor;

după ascultarea observațiilor orale ale Republicii Federale Germania, ale Regatului Unit și ale Comisiei;

după ascultarea concluziilor avocatului general;

având în vedere Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, în special articolele 92, 93, 173, 175 și 177;

având în vedere Protocolul privind statutul Curții de Justiție a Comunității Economice Europene, în special articolul 20;

având în vedere Regulamentul de procedură al Curții de Justiție a Comunităților Europene;

CURTEA,

pronunțându-se cu privire la întrebările adresate de Verwaltungsgericht din Frankfurt pe Main, prin Ordonanța din 19 martie 1973, hotărăște:

1) Articolul 93 alineatul (3) a treia teză din tratat trebuie interpretat în sensul că, în cazul în care Comisia, în cursul examinării preliminare a ajutorului în privința căruia a fost notificată, ajunge la concluzia că nu este necesar să inițieze procedura contradictorie, aceasta nu are obligația de a adopta o decizie în sensul articolului 189.

